

ФАКУЛЬТЕТ ІНОЗЕМНИХ МОВ

СЕКЦІЯ МОВИ ТА ЛІТЕРАТУРИ У ПОЛІКУЛЬТУРНОМУ СУСПІЛЬСТВІ

УДК 378.147:81'243]:001.895(043.2)

Бодик О. П.

доктор філософії, доцент, доцент кафедри англійської філології

СУТНІСТЬ ПРОФЕСІЙНО-ОРІЄНТОВАНИХ ТЕХНОЛОГІЙ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ ІНОЗЕМНИХ МОВ

Важливим аспектом професійно-орієнтованих технологій навчання у ЗВО є акцентування уваги на тому, що вони сприяють посиленому реформуванню процесу підготовки педагогічних кадрів вищої кваліфікації. Як справедливо стверджують Н. І. Демидова й О. І. Іванов [3, с. 13], професійно-орієнтована технологія навчання має бути спрямована на переорієнтацію діяльності викладача від інформаційної до організаційної із керівництва самостійною навчально-пізнавальною і професійно-практичною діяльністю студентів.

Реформуючи технологію навчання, потрібно прагнути перевести її в стан системи, що саморозвивається, в якій рушійною силою є педагогічна співпраця.

Ця технологія має бути демократичною, припускати свободу викладання і навчання, віддавати перевагу індивідуальній роботі зі студентами, причому в першу чергу, з обдарованішими, оскільки виховання і розвиток обдарованих і талановитих студентів є найважливішою умовою формування творчого потенціалу суспільства, розвитку науки і культури, усіх областей виробництва і соціального життя [3, с. 16].

У ЗВО, крім виконання вимог державних стандартів мають бути створені умови, на наше глибоке переконання, для наднормативного оволодіння студентами знаннями, уміннями, навичками відповідно до їх можливостей, інтересів, схильностей.

Таким чином, ця система професійно-орієнтованого навчання гарантуватиме здобувачам вищої освіти освоєння стандарту освіти і просування на більш високий рівень навчання.

Ми вважаємо, що в педагогічній технології, особливо професійно-орієнтованій технології навчання, у кожному конкретному випадку може бути певна нормативна основа і свобода творчості у виборі форм, методів і засобів діяльності.

Безперечний інтерес представляє погляд В. П. Беспалько на педагогічну технологію як на проєкт певної педагогічної системи. «Системний підхід лежить в основі будь-якої педагогічної технології, відтворюваність і планована ефективність якої цілком залежить від її системності і структурованості» [1, с. 6].

Він показує, що розробка такого проєкту здійснюється за певними етапами, що є обов'язковими при створенні або підручника, або методичного посібника, або програм ЕОМ і так далі, – будь-якій педагогічній технології.

Наведемо коротку характеристику деяких професійно-орієнтованих освітніх технологій.

Проблемне навчання (О. В. Волошина, Т. О. Ільїна, Т. В. Кудрявцев, М. М. Левіна, О. І. Янкович та ін.) є сучасною високоефективною професійно-орієнтованою технологією навчання, що дає високий ефект у створенні мотивованої навчальної діяльності, що припускає послідовність занурення студента в систему проблемних ситуацій. Учені підкреслюють велике значення проблемного навчання для особового розвитку тих, що навчаються [3, с. 70].

Технологія повного засвоєння як професійно-орієнтована технологія навчання (Дж. Керролл, Б. Блум, М. В. Кларін) ґрунтується на тому, що здібності студента визначаються не при усереднених, а при оптимально підібраних для цього здобувача вищої освіти умовах, тому потрібна адаптивна система навчання, що дозволяє учням повністю засвоїти програмний матеріал. Для цього потрібно повну реорганізацію традиційної класно-урочної системи, що задає для всіх учнів один і той же навчальний час, зміст, умови праці, але що має на виході не однозначні результати.

Концепція повного засвоєння задає єдиний для учнів фіксований рівень оволодіння знаннями, вміннями і навичками, але робить змінними для кожного учня час, методи, форми, умови праці. Ключовим поняттям цієї технології служать етапи (критерії) повного засвоєння, тобто плановані результати навчання, які мають бути досягнуті всіма учнями.

Технологія різнорівневого навчання як варіант професійно-орієнтованої технології навчання (Дж. Керролл, Б. Блум, З. І. Калмикова та ін.) базується на рівневій диференціації учнів і їхніх особливостях.

При цьому враховуються різні схильності учнів, мотиви, особливості темпераменту, властивості мислення і пам'яті, емоційність, здібності до навчання і так далі.

Педагогічна технологія модульного навчання (О. В. Волошина, В. В. Карпов, О. П. Микуляк, О. І. Огієнко, І. Г. Шамсутдінова) є, на наш погляд, професійно-орієнтованою технологією навчання, що дає можливість провести в житті кардинальні зміни [4, с. 89-96].

Нова парадигма полягає в тому, що студент повинен учитися сам, а викладач здійснювати мотиваційне управління його навчанням, тобто мотивувати, організовувати, координувати, консультувати, контролювати.

Осмилення категорії «педагогічні технології» дає нам можливість виявити причини, виникнення і використання нових професійно-орієнтованих технологій навчання. Так, В.В. Пікан [4, с. 8] в якості таких причин називає:

- необхідність упровадження в педагогіку системно-діяльнісного підходу, систематизація аудиторного навчання;
- потреба мотивації й активізації навчально-пізнавальної діяльності студента, заміни малоефективного вербального способу передачі знань і виховання (за даними психологів, студент засвоює не більше 36 % інформації «зі слів»);
- можливість експертного проектування технологічного ланцюжка процедур, методів, організаційних форм взаємодії студентів і викладача, що забезпечують гарантовані результати навчання і роботи малокваліфікованих викладачів, що знижують негативні наслідки.

Упровадження професійно-орієнтованої технології навчання, на наш погляд, раціонально проводити на базі однієї дисципліни, а потім поширювати її досвід на інші навчальні предмети.

Розробка професійно-орієнтованих технологій навчання здійснюється сьогодні за різними напрямками, такими, наприклад, як:

- репродуктивне навчання, пов'язане з розвитком програмованого навчання;
- дослідницьке навчання, у рамках якого процес будується як пошук пізнавально-прикладних завдань;
- організації навчального процесу як навчальної дискусії;
- організації навчання на основі ігрової моделі, що припускає включення у навчальний процес імітаційного й рольового моделювання.

Професійно-орієнтовані технології навчання нового покоління, на наш погляд, спрямовані на:

- переорієнтацію цілей і вищої професійної освіти, спрямованої на розвиток особистості і її здібностей;
- оновлення змісту освіти;
- оптимізацію процесу навчання, орієнтованого на досягнення цілей підготовки висококваліфікованих фахівців із незначними витратами сил із боку викладачів і студентів й одночасним досягненням не лише високої якості знань, умінь і навичок розвитку досвіду професійно-творчої діяльності;
- переміщення акценту із процесу викладання на процес навчання самих майбутніх фахівців.

До найбільш відомих авторів сучасних прогресивних професійно-орієнтованих технологій за кордоном відносять таких учених, педагогів-дослідників як: Б. Блум, Д. Брунер, Г. Гейс, Дж. Керролл, В. Коскареллі, Д. Хамблін. Сьогодні все частіше вони представляють педагогічну технологію як послідовну взаємозв'язану систему дій педагога, спрямовану на вирішення педагогічних завдань або як планомірне і послідовне втілення на практиці заздалегідь спроектованого навчально-виховного процесу. Причому, педагогічна технологія має на увазі строго наукове проектування і точне відтворення педагогічних дій, що гарантують успіх.

Ми вважаємо, що головною причиною невідповідності кількісних і якісних параметрів структури кінцевого результату ЗВО у сфері підготовки кадрів у системі вищої освіти є відсутність цілеутворення і цілезасвоєння на всіх рівнях вищої школи і, передусім, відсутність чітко заданої діагностичної комплексної кінцевої мети за якістю підготовки фахівців із вищою освітою, що відображають поточні і перспективні суспільні потреби на певному рівні підготовки педагогічних кадрів у ЗВО.

Ми погоджуємося з О. О. Леонт'євим щодо врахування і використання формування особистості у спілкуванні і через спілкування при розробці і реалізації прогресивних технологій навчання, що, на наш погляд, є одним із важливих ресурсів підвищення результативності навчально-виховного процесу.

Педагогічне спілкування має динаміку, що відповідає логіці педагогічного процесу (задум, втілення задуму, аналіз й оцінка). До стадій педагогічного спілкування відносять: а) моделювання майбутнього спілкування у процесі підготовки до заняття або заходу (прогностичний етап); б) організація безпосереднього спілкування (початковий період спілкування); в) управління спілкуванням у педагогічному процесі; г) аналіз здійсненої технології спілкування і моделювання нової для вирішення іншого педагогічного завдання.

Названі стадії характеризують поетапне розгортання педагогічного спілкування, що є за своєю суттю етапами народження (проектування) нової професійно-орієнтованої технології навчання [5, с. 400].

Професійно-орієнтована технологія навчання будь-якому предмету, на наш погляд, повинна проектуватися на базі аналізу впливу найбільш важливих чинників на навчальний процес, спиратися на

сучасні досягнення базових і суміжних із педагогікою наук, а в нашому випадку, на закономірності впливу виявлених чинників, їх зв'язків, взаємозв'язків, постійно враховувати їх ранжування на кожному етапі навчання, дотримуватися пріоритету психофізіологічних чинників, забезпечувати більш високу якість навчання за коротший навчальний час, що відповідає успішному досягненню поставленої цілі і виконанню вимог сучасного суспільства до майбутнього фахівця.

При такій постановці питання ефективнішими стануть дослідження у сфері вищої освіти, пліднішими і кориснішими стануть експерименти, що проводяться ентузіастами-педагогами, із вдосконалення процесу навчання, різко скоротиться кількість односторонніх розумінь і трактувань одних і тих же явищ талановитими педагогами-інноваторами, як це має місце в дослідженні суті педагогічних технологій й особливо професійно-орієнтованих технологій навчання.

Ми вважаємо, що в проєктуванні професійно-орієнтованих технологій навчання доцільно перейти від традиційного шляху: «експеримент – проєктування – апробація – теорія» до іншої траєкторії «теорія – проєктування – коригування – доведення до відповідності сучасним вимогам практики».

Професійно-орієнтовані технології навчання в системі вищої освіти є не «застиглою схемою» навчального процесу, не сукупністю готових шаблонів і стереотипів, а живим творчим процесом вирішення численних проблем підготовки майбутніх фахівців, що спирається на класичну дидактику і є її практичним продовженням.

Професійно-орієнтовану технологію навчання в системі вищої освіти ми розглядаємо як систему психологічних, загальнопедагогічних, дидактичних процедур взаємодії педагогів і студентів з урахуванням їхніх здібностей і схильностей, спрямовану на реалізацію змісту методів, форм і засобів навчання, адекватних цілям освіти, майбутній діяльності і професійно важливим якостям фахівців – майбутніх учителів.

Проектування таких професійно-орієнтованих технологій навчання повинне здійснюватися через взаємодію теорії і практики, поєднання індивідуальної і колективної роботи, навчання із групою, наставництва і самоосвіти.

До принципів їх побудови відносяться: принцип інтеграції навчання з наукою і виробництвом; принцип професійно-творчої спрямованості навчання; принцип орієнтації навчання на особистість; принцип орієнтації навчання на розвиток досвіду самоосвіти майбутнього фахівця.

Література

1. Беспалько В. П. Слагаемые педагогической технологии. Москва : Педагогика, 1989. 192 с.
2. Волошина О. В. Педагогіка інновацій у вищій школі : навч.-метод посіб. Вінниця : ВДПУ ім. М. Коцюбинського, 2014. 161 с.
3. Демидова Н. И., Иванов А. И. Учебно-научно-педагогический комплекс в условиях многоуровневого образования. Педагогические технологии в высшей школе. Рязань, 1995. Вып. 2. С. 13–16.
4. Педагогические технологии : что это такое и как их использовать в школе : практико-ориентированная монография / науч. ред. Т. И. Шамова, П. И. Третьяков. Москва - Тюмень, 1994. 267 с.
5. Слостенин В. А., Исаев И. Ф., Мищенко А. И., Шиянов Е. Н. Педагогика : учеб. пособие. 3-е изд. Москва : Школа-Пресс, 2000. 512 с.

УДК 372.881.1'243(043)

Mykhailichenko L.

senior lecturer

UPDATING THE SYSTEM OF TEACHING A FOREIGN LANGUAGE IN HIGHER EDUCATION AS A KEY TO SUCCESS

The need to update the system of teaching a foreign language in higher education is not in doubt at present in either domestic or foreign practice. The problem of improving learning in higher education sets University teachers the task of increasing the intensity of the educational process, developing interest in the subject under study, activating students' educational and independent activities; increasing the efficiency to achieve the effect of all educational types of work in close connection with scientific, educational and professional training tasks. Of course, for the practical implementation of Ukraine's strategic course towards European integration, it is necessary to spread educational activities in society, create appropriate educational projects and programs, develop and introduce new training schemes [1, 128].

The main direction in the activity of A Higher School teacher is to comprehensively improve the quality of graduates' training and strengthen the connection of teaching with advanced science, production and public practice. At the present stage, only joint collective efforts of scientists, psychologists, teachers, methodologists allow us to